

ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ НЕТРАДИЦІЙНИХ ФОРМ ПРОВЕДЕННЯ ЛЕКЦІЙ
ДЛЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

У статті розглянуто актуальні проблеми, що виникають при підготовці та проведенні лекцій з дисципліни "Біологічна та біоорганічна хімія" для студентів факультету підготовки іноземних громадян. Запропоновано шляхи та методи вдосконалення подання лекційного матеріалу для покращення розуміння термінів та понять і успішного засвоєння дисципліни. Обґрунтовано доцільність застосування мультимедійних технологій для проведення лекцій. Запропоновано використовувати лекційні заняття у формі лекції-бесіди, що є найбільш ефективним для засвоєння навчального матеріалу іноземними студентами.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: навчальний процес, кредитно-модульна система, біологічна та біоорганічна хімія, мультимедійні технології, лекція-бесіда.

Сучасне життя починає диктувати нові вимоги до навчального процесу, вимагає використання більш широкого діапазону методів та форм навчання. З цією метою застосовують певні прийоми і способи активізації класичних занять, зокрема лекцій. Студенти ХХ століття вважали лекцію цікавою та найкращою для запам'ятовування в основному через емоційність її викладу і зрозумілість викладеного матеріалу. Студенти ХХІ століття прагнуть взяти з лекції щось цікаве та неординарне, щоб почута ними інформація стала мотивуючою для вивчення даного предмета.

Лекцію прийнято вважати основною формою проведення навчальних занять, призначених для засвоєння теоретичного матеріалу [5]. Це одна з найбільш традиційних форм навчального процесу, основа для передачі знань від викладача до студента. На жаль, сьогоднішній день знівелював важливість лекцій, їх кількість різко зменшилась у навчальних планах.

Тому метою статті є пошук шляхів удосконалення методики і засобів проведення лекцій з дисципліни "Біологічна та біоорганічна хімія" для студентів першого курсу факультету підготовки іноземних громадян.

Викладання дисципліни "Біологічна та біоорганічна хімія" розпочинається в 2-му семестрі першого курсу і триває протягом 3-го та 4-го семестрів навчання. Згідно з типовою

© І. Д. Сиротинська, 2013.

навчальною програмою, для лекцій на медичному та стоматологічному факультетах виділено 10 год. Звичайно, цих годин недостатньо для подання навчального матеріалу в повному обсязі, але звернути увагу студентів на основне і зорієнтувати їх на самостійну роботу в цьому напрямку є можливим. На кафедрі біологічної та медичної хімії лекції для іноземних студентів першого курсу проводять українською, російською та англійською мовами.

Специфіка викладання цієї дисципліни для студентів-медиків полягає в тому, що увага акцентується на процесах, які відбуваються в живих організмах і мають важливе значення для медицини. Викладання повинно бути наповнене прикладами застосування тих чи інших явищ у медичній практиці, адже біологічна хімія є однією з важливих базових дисциплін у підготовці майбутніх лікарів. Вона, у свою чергу, закладає основи для вивчення студентами таких фундаментальних дисциплін, як фізіологія, патфізіологія, загальна та молекулярна фармакологія тощо. Тому викликати інтерес до вивчення предмета є першочерговим завданням лектора.

Однією з особливостей дисципліни "Біологічна та біоорганічна хімія" є величезний об'єм теоретичного матеріалу, винесений на лекційні заняття. Тому кожна лекція вимагає ретельної підготовки викладача, вона повинна відповідати таким вимогам, як науковість, доступність, єдність форми і змісту, емоційність

викладу [1]. І звичайно, чи не найважливішою вимогою є застосування мультимедійних технологій, які дають максимальну інформативність та видовищність представленої матеріалу [3], що значно підвищує інтерес до вивчення предмета загалом.

Відповідно, найпершою з проблем, що постають перед студентами-першокурсниками факультету підготовки іноземних громадян, є недостатнє знання мови. Ця проблема є спільною для студентів з українською, російською чи англійською мовами навчання [6]. Іноземцям важко достатньою мірою зрозуміти, а тим більше запам'ятати навчальний матеріал, представлений лектором. Натомість наявність у лекційному матеріалі схем та ілюстрацій значно інтенсифікує процес засвоєння дисципліни. Крім того, викладач повинен володіти психологічними прийомами та певними елементами ораторського мистецтва, оскільки є постійна потреба активізувати увагу студентів голосом або інтонацією, наголошувати на основних найважливіших положеннях лекції, слідкувати за тим, чи всі встигають конспектувати. Адже більша частина студентів не в змозі одночасно записувати представлений матеріал та слухати пояснення лектора. Слід зауважити, що для даного контингенту іноземних студентів лекція є незамінною при актуальному дефіциті навчальної літератури.

Мультимедійна презентація дозволяє лектору паралельно пояснювати матеріал та слідкувати за аудиторією, коригувати темп зміни слайдів залежно від потреби. Тому час від часу викладач може зупиняти мультимедійну презентацію та пояснювати матеріал більш детально, користуючись дошкою у лекційній аудиторії чи просто повернувшись до початку презентації. Для діагностики розуміння певних термінів чи понять проводять діалог зі студентами. Таким чином, використовують елементи так званої лекції-бесіди (*"діалог з аудиторією"*) [4]. Це найбільш поширена та порівняно проста форма активного залучення студентів до навчального процесу. Вона передбачає безпосередній контакт педагога з аудиторією, що дає змогу зосередити увагу іноземців на найважливіших проблемах теми, яку вивчають, визначити зміст і темп викладу навчального матеріалу з урахуванням рівня підготовленості аудиторії. Якщо рівень підготовленості слухачів досить високий, можна ставити проблемні запитання, які, вказуючи на сутність навчальної проблеми, спонукають до обмірковування проблемної ситуації. Студенти, замислюючись над змістом ситуації, виявляють інтерес до теми лекції, позитивно ставляться до проблем, які

підлягають вивченню, намагаються самостійно або разом з педагогом розв'язати проблемну ситуацію. Таким чином, відбувається всебічний і глибокий аналіз проблеми. Більш реалістична така методика в україно- та російськомовних лекційних потоках завдяки малій кількості студентів у них.

Також хорошим способом для мотивації навчання є демонстрація відеоматеріалів з цікавою проблематикою – наприклад, дія лікарського препарату в організмі людини або симптоми перебігу рідкісної хвороби та методи її виявлення. Але запропоноване відео може бути показаним не до кінця або без використання звуку. Такий метод стимулює цікавість до проблеми – щоб знайти відповіді на запитання, студенту потрібно самостійно відшукати такі відеоматеріали в Інтернеті за поданими посиланнями.

Противники лекцій вважають, що вони привчають до некритичного сприйняття чужих думок, вбивають у студентів бажання вчитися самостійно, привчають механічно записувати матеріал, не формують міцних знань тощо [2]. Справді, розвиток інформаційних технологій дає можливість студенту користуватися найновішими науковими даними та відкриттями. Але така самоосвіта займає надто багато часу, якого студентській молоді катастрофічно бракує. Така проблема особливо є актуальною для студентів медичних навчальних закладів, де істотна частина вільного часу повинна бути витрачена на самостійну роботу для вивчення різних предметів. І звичайно ж, найбільше потерпають у цій ситуації студенти-іноземці, для яких сам процес навчання займає ледь не вдвічі більшу частину часу. Навіть при достатній освітній підготовці такої людини на батьківщині мовна підготовка завжди вносить суттєві корективи в якість засвоєння навчального матеріалу. Таким чином, вивчення біологічної хімії вимагає доброї базової підготовки, а для іноземних студентів – ще й доброго знання мови.

Отже, при проведенні лекцій для студентів факультету підготовки іноземних громадян потрібно враховувати рівень базової підготовки та мовний рівень студентів. Застосування мультимедійних технологій для даної категорії студентів є необхідною умовою вивчення предмета. Мова лектора має бути повільною, але емоційною, він при цьому повинен наголошувати на найважливішій інформації. Виклад лекційного матеріалу має бути максимально чітким та легким для розуміння. Текст лекції потрібно наповнити ілюстраціями та добре підібраними відеоматеріалами. Бажаними є посилання на електронні джерела, що доз-

вольти кращим студентам самостійно і більшою мірою освоїти навчальний матеріал, а іншим знайти подібні електронні матеріали рідною

мовою. Як показує практика, ефективнішим для засвоєння навчального матеріалу є проведення лекції-дискусії.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Балагурова В. А. Какой должна быть современная лекция / В. А. Балагурова // Фармация. – 2007. – № 3. – С. 47–48.
2. Дианкина М. С. Професионализм преподавателя высшей медицинской школы (психолого-педагогический аспект) / М. С. Дианкина. – К., 2008. – 256 с.
3. Досвід використання мультимедійних технологій у навчальному процесі на клінічних кафедрах Івано-Франківського національного медичного університету / І. О. Костіцька, О. І. Бабенко, О. М. Дідушко [та ін.] // Мед. освіта. – 2010. – № 1. – С. 58–60.
4. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / А. І. Кузьмінський. – К. : Знання, 2005. – 486 с.
5. Модернізація вищої медичної освіти в контексті Болонської конвенції – ідея, мета, реальність / В. М. Мороз, Ю. Й. Гумінський, Л. В. Фоміна [та ін.] // Мед. освіта. – 2012. – № 2. – С. 42–45.
6. Романюк А. Л. Особливості викладання медичної хімії студентам-іноземцям з англійською мовою навчання / А. Л. Романюк, І. Д. Сиротинська, Н. С. Леочко // Галицький лікарський вісник. – 2009. – 16, № 4. – С. 99–100.

И. Д. Сыротинська

ИВАНО-ФРАНКОВСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ МЕДИЦИНСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ

ОПЫТ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ НЕТРАДИЦИОННЫХ ФОРМ ПРОВЕДЕНИЯ ЛЕКЦИЙ ДЛЯ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ

Резюме

В статье рассмотрены актуальные проблемы, возникающие при подготовке и проведении лекций по дисциплине “Биологическая и биорганическая химия” для студентов факультета подготовки иностранных граждан. Предложены пути и методы совершенствования представления лекционного материала для улучшения понимания терминов, понятий и успешного усвоения дисциплины. Обоснована целесообразность применения мультимедийных технологий для проведения лекций. Предложено использовать лекционные занятия в форме лекции-беседы, что является наиболее эффективным для усвоения учебного материала иностранными студентами.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: учебный процесс, кредитно-модульная система, биологическая и биорганическая химия, мультимедийные технологии, лекция-беседа.

I. D. Syrotynska

IVANO-FRANKIVSK NATIONAL MEDICAL UNIVERSITY

THE EXPERIENCE OF APPLYING OF ALTERNATIVE FORMS OF THE LECTURES FOR FOREIGN STUDENTS

Summary

The article deals with real issues that arise when preparation and conducting lectures on the discipline of “Biological and bioorganic chemistry” for students of foreign citizens training department. The ways and methods found of improving for the presentation of lectures for better understanding of terms and concepts and successful assimilation of discipline. openly issue of indispensability of using multimedia technologies for lectures. Proposed use of lectures in the form of lectures and discussions simultaneously that are most effective for learning foreign students.

KEY WORDS: learning process, credit-module system, biological and bioorganic chemistry, multimedia technology, lecture-discussion.

Отримано 23.05.13

Адреса для листування: І. Д. Сиротинська, Івано-Франківський національний медичний університет, вул. Галицька, 2, Івано-Франківськ, 76000, Україна.